

Socijalni i emocionalni razvoj djeteta i adolescenta- interaktivni i psihodinamski aspekti

Doc. prim. dr. sc. Ivan Begovac, dr. med.
Klinika za psihološku medicinu, Zavod za dječju
i adolescentnu psihijatriju i psihoterapiju,
Medicinskog fakulteta,
Sveučilišta u Zagrebu i KBC Zagreb
Split, 2018

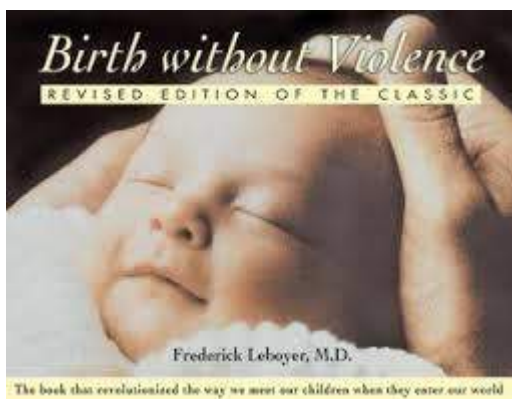

Interdisciplinarno istraživanje

- - Pitanje je zašto rani događaji u životu imaju prekomjerni utjecaj na doslovno sve što slijedi, nije samo fundamentalni problem psihoanalize nego cjelokupne znanosti.
- - Ovi rani socijalni događaji se upisuju (imprint) u biološke strukture koji se razvijaju tijekom nagle maturacije mozga u prve dvije godine života. Akceleriran razvoj strukture mozga je tijekom «kritičnih perioda» djetinjstva i «ovisno je od iskustva» i utjecano je od «socijalnih sila».

Intrauterini razvoj

- Vjerojatno postoji kontinuitet između intrauterinog i postnatalnog života (motorika, osjećajna stanja, osjećaji stapanja, tjeskoba itd.)
- Dijete kad se rodi- postaje ovisno i/ili "kompetentno dijete"
- Evolutivno smo osposobljeni za različite emocije: iznenađenje, strah, bijes, radost, žalost, gađenje, sram...

1. Različite linije razvoja

- Univerzalno je prihvaćeno među stručnjacima mentalnog zdravlja da se razvoj dešava kroz više linija razvoja.
- Bez obzira što su ove linije arbitrarno razdvojene radi konceptualnih razloga, u funkcioniranju djeteta, one su sve međusobno povezane.

Socijalni, komunikativni i kognitivni kameni temeljci u prvoj godini života

TABLE 2.1

SELECTED SOCIAL, COMMUNICATIVE AND COGNITIVE MILESTONES: BIRTH TO 1 YEAR OF AGE

Age (weeks)	Social-Affective	Communicative	Cognitive-Adaptive
0-4	Looks at face of caregiver	Makes small, throaty noises	Responds to sounds
4-8	Social smile	Babbles spontaneously	Facial response to sounds
8-12	Recognizes mother visually	Single vowels	Glances at rattle in hand
12-16	Smiles at mirror image	Coos or chuckles	Anticipatory excitement
16-20	Aware of novel situations	Laughs, vocalizes excitement	Takes rattle to mouth
20-24	Shows displeasure over loss of toy	Spontaneous social vocalization	Visual dropped object pursuit of
24-28	Plays simple interaction games	Attends to music or singing	Bangs objects on tabletop
28-32	Shows anxiety to strangers	Makes polysyllabic vowel sounds	Shakes rattle
32-36	Imitates simple adult movements	Says single syllables ("da," "ba," "ka")	Plays with two toys at the same time
36-40	Waves bye-bye	Says "dada," "mama" (nonspecific)	Uncovers toy hidden by cloth
40-44	Inhibits activity on command	Says "dada," "mama" (specific)	Combines toys in play
44-48	"Gives" toy to mirror image	Says one word besides "mama" and "dada"	Preference for certain toys over others
48-52	Initiates games with adult	Says two words beside "mama" and "dada"	Uses crayon to "dot" imitatively

Adapted from Volkmar, F. R. (1995). Normal development. In H. Kaplan and B. Sadock (Eds.), *Comprehensive Textbook of Psychiatry*, 6th edition, pp. 2:2154-2160. Baltimore: Williams & Wilkins.

TABLE 2.2

SELECTED MOTOR AND SELF-CARE MILESTONES: BIRTH TO 1 YEAR OF AGE

Age (weeks)	Motor	Personal and Self-Care
0-4	Asymmetrical posture	Quiets when picked up
4-8	Sometimes holds head erect	Reacts to feeding position
8-12	Rolls partway to side	Anticipates lifting
12-16	Actively holds rattle	Regards own hand
16-20	Hands engage in midline	Anticipates feeding on sight
20-24	Holds head erect and steady	Pats or fingers bottle or breast
24-28	Rolls to prone position	Drinks from cup with assistance
28-32	Transfers objects between hands	Holds objects voluntarily
32-36	Pivots while in prone position	Feeds self cracker or cookie
36-40	Sits alone with no support	Responds to "pick up" gesture
40-44	Uses index finger to secure object	Cooperates in social games
44-48	Rolls ball while sitting	Gives toy to others without release
48-52	Takes two steps independently	Releases toys to others

Adapted from Volkmar, F. R. (1995). Normal development. In H. Kaplan and B. Sadock (Eds.), *Comprehensive Textbook of Psychiatry*, 6th edition, pp. 2:2154-2160. Baltimore: Williams & Wilkins.

Socijalni, komunikativi i kognitivni kameni temeljci od druge do šeste godine života

TABLE 2.4

SELECTED SOCIAL, COMMUNICATIVE AND COGNITIVE MILESTONES: 1 TO 6 YEARS OF AGE

Age (years)	Social-Affective	Communicative	Cognitive-Adaptive
1.25	Shows desire to please parents	Combines words and gesture	Builds tower of two blocks
1.5	Hugs or feeds doll	Speaks in sentences	Draws imitative stroke
1.75	Shares toys or possessions	Says 50 or more words	Uses tool to attain object out of reach
2	Simple make-believe play	Jargon discarded, speech mostly intelligible	Makes simple generalizations
2.5	Identifies own mirror image	States first and last names	Matches simple shapes
3	Labels affects in self	Uses past tense, knows some songs or nursery rhymes	Designates action in pictures, copies circle
3.5	Cooperative play, games with rules	Uses adjectives and adverbs	Copies square, compares sizes
4	Assumes specific role in play	Participates in conversations appropriately	Draws person with two parts, counts three objects
4.5	Elaborate, dramatic play	Uses compound sentences	Names missing parts, counts four objects
5	Understands rules of games	Defines words, names coins	Knows days of week, counts 10 objects
6	Has "best friend"	Prints words from memory, reads simple stories	Draws person with head, neck, hands

Adapted from Volkmar, F. R. (1995). Normal development. In H. Kaplan and B. Sadock (Eds.), *Comprehensive Textbook of Psychiatry*, 6th edition, pp. 2:2154–2160. Baltimore: Williams & Wilkins.

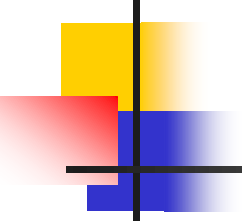
TABLE 2.5

SELECTED MOTOR AND SELF-CARE MILESTONES: AGE 1 TO 6 YEARS

Age (years)	Motor	Personal and Self-Care
1.25	Runs well with little falling	Points to one body part
1.5	Turns knobs	Understands the meaning of "hot"
1.75	Kicks ball	Uses spoon well
2	Turns pages of book, walks up and down stairs	Pulls on simple clothing
2.5	Holds crayon with fingers	Toilet trained during the day
3	Rides tricycle	Helps put things away
3.5	Does complex block constructions	Does simple chores
4	Hops	Apologizes for unintentional mistakes
4.5	Bounces ball	Orders food in restaurant
5	Throws ball, skips well	Dresses and undresses mostly independently
6	Rides bicycle	Chooses activities independently

Adapted from Volkmar, F. R. (1995). Normal development. In H. Kaplan and B. Sadock (Eds.), *Comprehensive Textbook of Psychiatry*, 6th edition, pp. 2:2154–2160. Baltimore: Williams & Wilkins.

Važni socijalno- emocionalni kameni temeljci, oslanjajući se na D. Sterna

<u>Prema dobi</u>	
0 do 2,5 mjeseca	Regulacija pijenja, spavanja, budnosti, ciklusa aktivnosti
2,5 do 5,5 mjeseca	“Face to face” interakcija bez drugih igračaka
5,5 do 9 mjeseca	Zajednička igra s predmetima
8 do 12 mjeseci	Privrženost i odvajanje od primarnih negovatelja
18 do 24 mjeseci	Razvoj govora i postavljanje granica

Razvoj govora- indikacije za evaluaciju

Modif. Mattejat		Hare; rescorla	
Dob	Normalni razvoj govora (mali lewis)	«Late talkers»	Indikacija za evaluaciju govora (Lemp, 2015)
2 mjeseci	Gugutanje, pojedini glasovi		
8 mjeseci	Single syllables «ma», «ta», «ba»		Nema slogova
10 mjeseci	Kaže specifično «mama», «tata»		
12 mjeseci	Kaže i imitira dvije riječi osim «mama» i «tata»		
18 mjeseci	Govori u rečenicama od dvije riječi, govori više od 50 riječi		Ne govori niti jednu riječ
24 mjeseci	Jargon discarded, govori u rečenicama od tri riječi i više; broj riječi oko 200	Oko 20 riječi	Nema rečenice s dvije riječi
36 mjeseci	Koristi prošlo vrijeme, pjesmice broj riječi oko 1000	Oko 200 riječi	

Bihevoristi

- Bihevoristi su upućeni na teoriju učenja, u kojem na bihevioralni način dijete "uči" nove vještine tijekom odrastanja.
- Fokusira se na svjesno ponašanje, kao i na osjećajni život koji bi mogao biti u pozadini ponašanja.

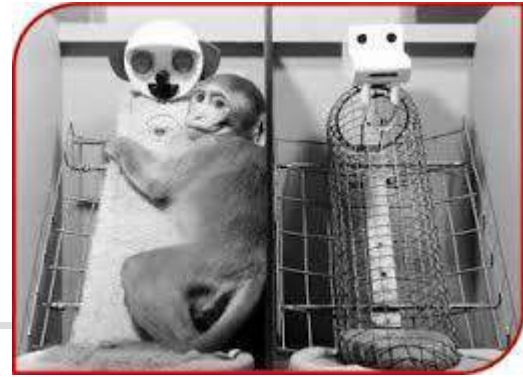

Kognitivni razvoj prema Piaget-u

- Senzomotorna faza (od rođenja do 18 mj. ili 2 godine)
- Preoperacijska faza (od 2 godine do 6-7 godine života)
- Faza konkretnih operacija (od 7 do 11-12 godine)
- Period formalnih operacija (od 12 godine na dalje)

Privrženost

- Teorija privrženosti (attachmenta) se odnosi na potrebu da se ima "sigurnu bazu"
- Ima svoje bihevioralne manifestacije i "unutarnje radne modele"
- <https://www.youtube.com/watch?v=-PBYySnwHxc>
- <https://youtu.be/DRejV6f-Y3c>

Afektivna transmisija u međusobnoj interakciji pogledom 1.

- «Recipročni međusobni utjecaji», Spitz (1958) «dijalog između majke i djeteta»; Pogled predstavlja najintenzivniju formu interpersonalne komunikacije, i percepcija facijalne ekspresije je poznat kao najistaknutiji kanal ne-verbalne komunikacije.
- Izmjene zrcaljenja nisu samo površne izmjene dijade; transformacija unutarnjih iskustava. Beebe & Lachmann (1988) majka i dijete se susreću (match) vremenski i afektivno, svaki od njih ponovno stvara unutarnje psihofiziološko stanje slično partneru.

Afektivna transmisija u međusobnoj interakciji pogledom 2.

- Majka mora biti psihobiološki usklađena prema D. Sternu (attuned) ne toliko za vanjsko ponašanje djeteta, već za refleksiju internalnih mentalnih stanja
- Tronick, 1989; «interaktivno popravljavanje (repair)»
Otpornost djeteta je procijenjena sposobnošću djeteta i roditelja u promjeni od pozitivnog prema negativnom i ponovno nazad prema pozitivnom afektu (Demos, 1991)

Četiri stupnja organizacije razvoja (Greenspan & Thorndike Greenspan, 2003).

- Regulacija, interes za svijet, biti prisutan (0-3 mjeseca); i angažiranost- zauzetost (premijera) (2-7 mjesec)
- Komunikacija s gestama i ponašanjem, odnosno smisljena i organizirana komunikacija (3-10 mjesec) i kompleksni osjećaj selfa (9- 18 mjesec)
- Kreiranje internalnih mentalnih slika (ideja) i dijeljenje s drugima (putem simbola, mentalnih reprezentacija); Reprezentacijska i simbolička elaboracija i diferencijacija (18- 48 mjesec)
- Kategorizacija prije opisanih značenja (meanings), i povezivanje između njih.

Razvoj djeteta- D. Winnicott

- **Dobra majka** ima sposobnost: uživljanja u osjećaje djeteta, prepoznavanja djetetovih potreba i uklanjanja neugodnog uzbuđenja;
- **Majka koja pravilno odgovora na djetetove potrebe:** smanjuje ustrašenost, razvija osnovno povjerenje i stvara sliku svijeta u kojem se dijete dobro osjeća;
- **U dobroj interakciji s majkom dijete stječe:** “bazično povjerenje” prema svijetu, pozitivno sebe procjenjuje i stvara osnovu za sve druge odnose s ljudima;
- **Simbioza između majke i djeteta :**
 - intenzivna interakcija s majkom;
 - dijete živi u iluziji tjelesnog i psihičkog sjedinjenja s majkom ;

Nagonski razvoj ličnosti

- **Nagonski razvoj ličnosti:** Razvojne faze: A. *Oralna faza* : - B. *Analna faza* : C. *Falusna faza?*- (*toddlers-trčkarala*); D. *Edipska faza* (*edipov konflikt*) (*predškolska dob*)
- **Latencija (školsko dijete):** Rast i promjena kognicije, jezika, motorike, i ego funkcija - nove sposobnosti - veća neovisnost, poticanje učenja (intelektualni napredak), formacija relacija izvan obitelji učestvovanje u široj kulturi (Jemerin, 2004);
- **Adolescencija:** Središnji zadaci:
 - odvajanje od roditelja ;
 - konačno oblikovanje rodnog identiteta;
 - učvršćivanje selfa (doživljaja sebe);

Razvoj objektnih odnosa u najranijem djetinjstvu

- ***Faza bez objekta; Djelomični objekti; Stadij konstantnosti objekta*** : dijete može dozvati sliku majke sjećanjem, stvorilo u sebi dovoljno pouzdanu i dobru sliku majke i može se samo utješiti;
- **Organizatori psihe prema Spitzu:**
 - 1. organizator psihe:** smješak trećeg mjeseca (pomak investicije s unutarnjeg u vanjsko);
 - 2. organizator psihe:** strah osmog mjeseca (prepoznavanje majke kao cjelovitog objekta);
 - 3. organizator psihe:** semantički znak negacije (sposobnost semantičkog komuniciranja identifikacijom);

Nastavak na nagonsku teoriju

- Ego- psihologija
- Self- psihologija

Teorijske osnove self-refleksije- Bionova teorija, intersubjektivitet, attachment

- Dojenče stječe sposobnost tolerancije negativnih stanja uma kroz INTERSUBJEKTIVNE PROCESE u kojima majka uzima i natrag reflektira djetetu prekomjerna mentalna stanja, tako da reprezentacije ostaju reprezentacije, ali i njihove modifikacije.
- Bionova teorija (1962) container/ contained (sadržavanja) konzistentna s današnjim idejama (INTERSUBJEKTIVNA ISTRAŽIVANJA BEBA (Stern, 1985) i ATTACHMENT teorija (Main, 1995; Fonagy et al., 1995).
- Iskustvo biti prepoznat i shvaćen je ključno za proces u kojem beba razvija kapacitet da razlikuje subjektivna iskustva od objektivnog svijeta (Seligman, 2003)

Deziluzioniranje, trijangularni prostor i kapacitet za refleksiju

- Važno je za dijete da shvati da postoje veze iz kojih ono može biti isključeno. Ovo je krucijalna komponenta dječjeg DEZ-ILUZIONIRANJA, kada konačno shvati da majka nije potpuno njegova kreacija
- “Fantazam obiteljskog romana” u latenciji i kasnije u adolescenciji
- Trijangularizacija: sloboda svog zasebnog identiteta, psihička distanca od prvih objekata, bolja raspodjela ljubavi i mržnje, ulazak u svijet socijalnih odnosa bez straha od napuštanja i gubitka ljubavi

Pokušaj integracije različitih psihodinamskih autora

	Ermann Integrativni pristup	Freud	Mahler	Spitz	Stern	Greenspan
Intrauterini razvoj	Intenzivan razvoj mozga; intrauterina psihologija	/	/	/	/	/
0-2 mjesec	Senzorički razvoj	Oralna faza (stvaranje bazičnog povjerenja erickson)	Autizam	/	Pojavljujući self	Interes, znatiljelja
3. mjesec			Simbioza (stanje iluzije Winnicott)	1.organizator psihe-smješak trećeg mjeseca		Angažiranost
4-6 mjesec			Individua cija	Diferencijacija	Diferencijacija	2. organizator psihe- strah od stranca (faza fokusirane privrženosti)
8. mjesec	3. organizator psihe-semantičko ne	Subjektivni self (“affective attunement”)				
12-18 mjeseci						Verbalni self
18- 24 mjeseci	Autonomija	Analna faza				
24-36 mjeseci						
36-48 mjeseci	Pre-edipski razvoj	Faličko-narcistička faza	Konstantnost objekta			Kategorizacija I povezivanja “značenja”
48-60 mjeseci	Edipski razvoj	Edipska faza				

Najvažnije razvojne zadaće- od prenatalnog doba do dobi predškolskog djeteta

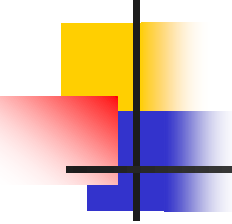
Fenomenološki	Najvažnije razvojne zadaće
Prenatalno razdoblje	Somatski razvoj, razvoj mozga, Međusobno usklađivanje; percepcija; afektivna stanja; rudimenti sjećanja; motorička aktivnost; potencijalne socijalne sposobnosti
Dojenačko razdoblje (engl. infancy);	Senzorička faza; Regulacija pijenja, spavanja, budnosti, ciklusa aktivviteta; Gleda njegovatelja, socijalni smješak, vizuelno prepoznaje majku; Face to face interakcija bez drugih igračaka; Zajednička igra s predmetima, Pokazuje strah od stranca; Privrženost I odvajanje od primarnih njegovatelja, osjećaj selfa; neverbalna komunikacija; afektivno usklađivanje; oralna faza; simbioza; bazično povjerenje; Napredovanje individuacije; razvoj govora (gugutanje, vokalizacije, slogovi, prve riječi); razvoj motorike (prvi koraci);
Dob trčkarala <u>dob između druge i četvrte godine</u>	Verbalni self- intenzivan razvoj govora; Motorički dijete počinje hodati i kretati se; Faza individuacije (koherentni osjećaj selfa); Faza autonomije; Analna faza; Faza konstantnoosti objekta; početci bazičnog rodnog identiteta; Simbolizacija;
Dob predškolskog djeteta <u>od 4 do 6 godine</u>	Pre-edipska faza; edipska faza, rodni idenitet, rodne uloge, početak seksualne orijentacije; daljnji razvoj motorike; faza kognitivne preoperacija- simbolizacija; magično mišljenje; kreiranje „teorije uma“; daljnji razvoj govora; identifikacije; početak socijalizacije s vršnjacima;

Definiranje latencije

- Između 6. i 12. godine, “vrijeme relativnog mira”;
- Rast i promjena kognicije, jezika, motorike, i ego funkcija - nove sposobnosti - veća neovisnost, poticanje učenja, formacija relacija izvan obitelji učestvovanje u široj kulturi (Jemerin, 2004);

Zadaće latencije

Zadaće latencije	
Fenomenologija	„Školsko dijete“, kognicija, školski uspjeh, samopoštovanje vs. sram; pravila; disciplina; hobiji; skupljanja;
Psihoanalitičko	Reorganizacija ega i superega; konflikt inicijativa vs. inferiornost
Identitet	Fantazija „obiteljskog romana“
Obitelj i odnos prema drugima	Obitelj je „sigurna luka“; nema izbora objekta izvan obitelji, što je inače tipično za adolescenciju
Vršnjaci	Povećana socijalizacija u odnosu na vršnjake, tipična istospolna prijateljstva
Seksualnost	Nikako ne jenjava
Rodni identitet djevojčica	Practiciranje rodne uloge
Rodni identitet dječaka	„Falički narcizam“
Reflektivnost	Intenzivan razvoj reflektivnosti
Privrženost	Očekuje se „sigurna baza“
Kognitivno	Faza konkretnih operacija

Faze adolescencije prema P. Blosu

- Preadolescencija
- Adolescencija u užem smislu
 - Rana adolescencija
 - Srednja ili prava adolescencija
 - Kasna adolescencija
- Postadolescencija

Faze adolescencije prema S. Nikoliću (1990)

Tablica 1. Faze adolescencije i njihova psihodinamika i psihopatologija prema S. Nikoliću

Faze	Emocionalne manifestacije	Klinički poremećaji	Socijalne karakteristike
Predolascencija "napad na okolinu" 12 - 14. g.	- tranzitorni emocionalni regres - teškoće u odnosu roditelj - dijete	- antisocijalne tendencije - devijacije karaktera	Faza opozicije
Adolescencija "potencijalni psihički slom" 14 - 18. g.	- otuđivanje aga od superega - "reakcija žalosti" zbog psihičke separacije od roditelja - poistovjećenje riječi i stvari, fantazma i realnosti - dominacija infatilne seksualnosti - teškoće u reprezentacije slike tijela	- strukturalna depresija - narkomanija - suicidi	Faza afirmacije
Postadolascencija "konstitucija autentičnog selfa" 18 - 22. g.	- završetak "igre uloga" - kriza slike o sebi-selfa - kraća stanja depersonalizacije kao <i>acting-out</i> psiho-seksualnih konflikata - prihvaćanje vremenskog kontinuiteta i izbor partnera - integracija bazičnog i spolnog identiteta u self-identitetu	- kriza selfa - difuzija identiteta - "bijeg u brak" - psihotična stanja u kasnoj adolescenciji	Faza socijalne insercije

Zadaće adolescencije prema S. Nikoliću i V. Vidović (1990)

- Stvaranje rodnog identiteta
- Separacija od roditelja
- Smanjenje ovisnosti od skupine vršnjaka
- Učvršćenje struktura ličnosti identifikacijom
- Konsolidacija selfa

Zadaće adolescencije

Zadaće adolescencije	
Fenomenologija	„Vrijeme bure“, „Regresija vs. progresija“, somatske i hormonalne promjene;
Psihoanalitičko	Navala nagonskog (seksualnog i agresivnog); Separacija od roditelja (žalovanje), prorada ostataka edipskog konflikta, narcistična pozicija; nalaženje novog objekta; „zaljublivanja“, identifikacije, razvoj autentičnog doživljaja sebe
Identitet	Idenitet vs. defuzija ideniteta (Erickson)
Obitelj i odnos prema drugima	Gube se veze s obitelji; narcistična pozicija, novi izbor objekta; narcističan izbor; homoseksualni izbor; heteroseksualni izbor
Vršnjaci	Prijateljstva različita prema spolu
Seksualnost	Bujanje seksualnosti, autoerotske aktivnosti (masturbacija praćena fantazijama) pa sve do homoseksualnog i heteroseksualnog izbora
Rodni identitet djevojaka	Navala nagonskog (seksualnog i agresivnog); homoseksualna orijentacija radi straha od moćne majke; izbor objekta; seksualna orijentacija; identifikacije; rekonsolidacija ženstvenosti
Rodni identitet dječaka	Navala nagonskog (seksualnog i agresivnog); kastracijski strahovi od moćne majke; homoseksualna orijentacija radi straha od moćne majke; izbor objekta; seksualna orijentacija; identifikacije; revizija ego ideala;
Kognitivno	Faza formalnih operacija, apstraktno mišljenje
Druge funkcije	Razvoj reflektivnosti; Očekuje se „sigurna baza“ prema roditeljima i prema prijateljima; balans davanja i primanja; „smirivanje“

Outcomes and research protocol for ATP

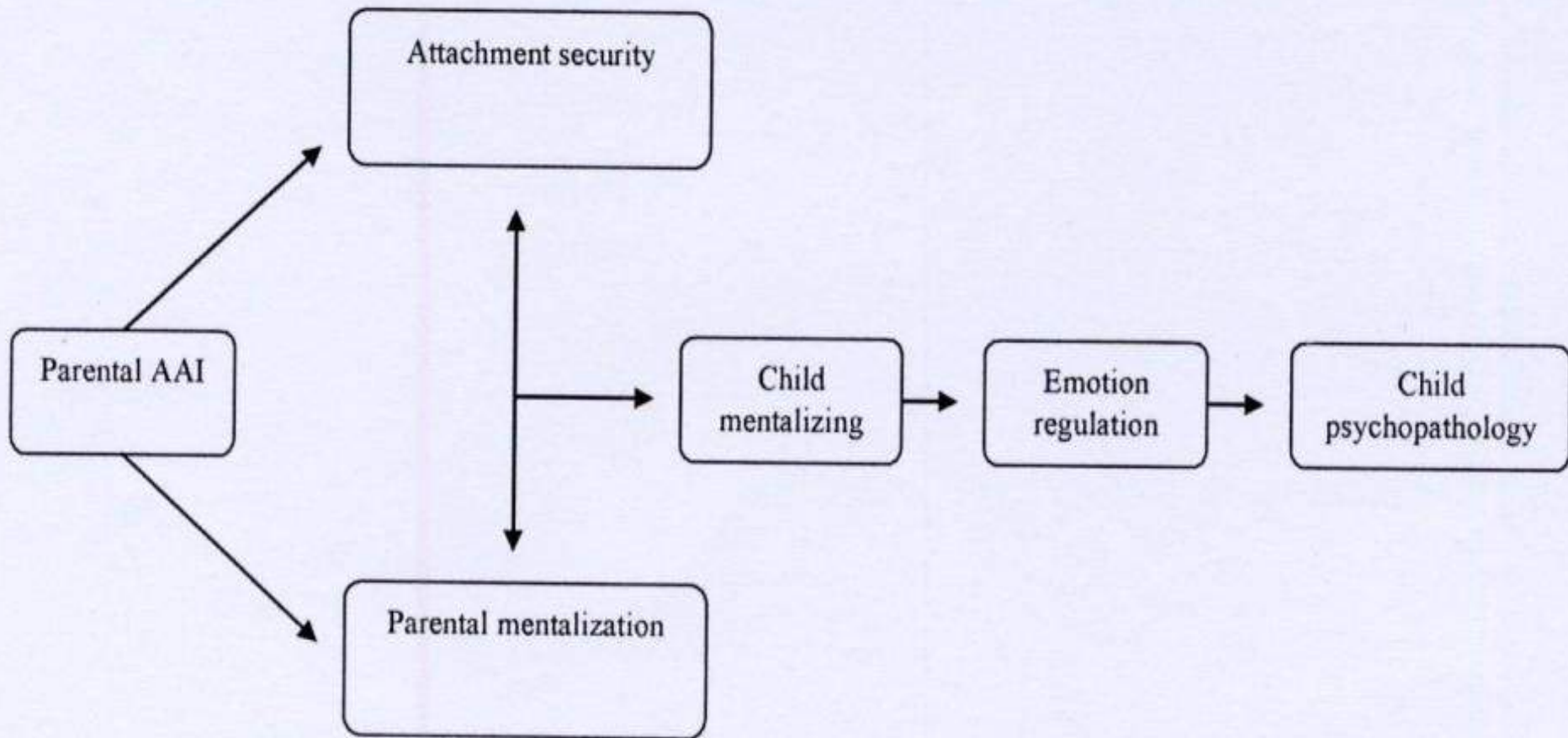

Figure 1. A mentalization-based theoretical model for the development of psychopathology in children and adolescents (reproduced from Sharp & Fonagy, 2008a).

Sharp et Fonagy, 2015

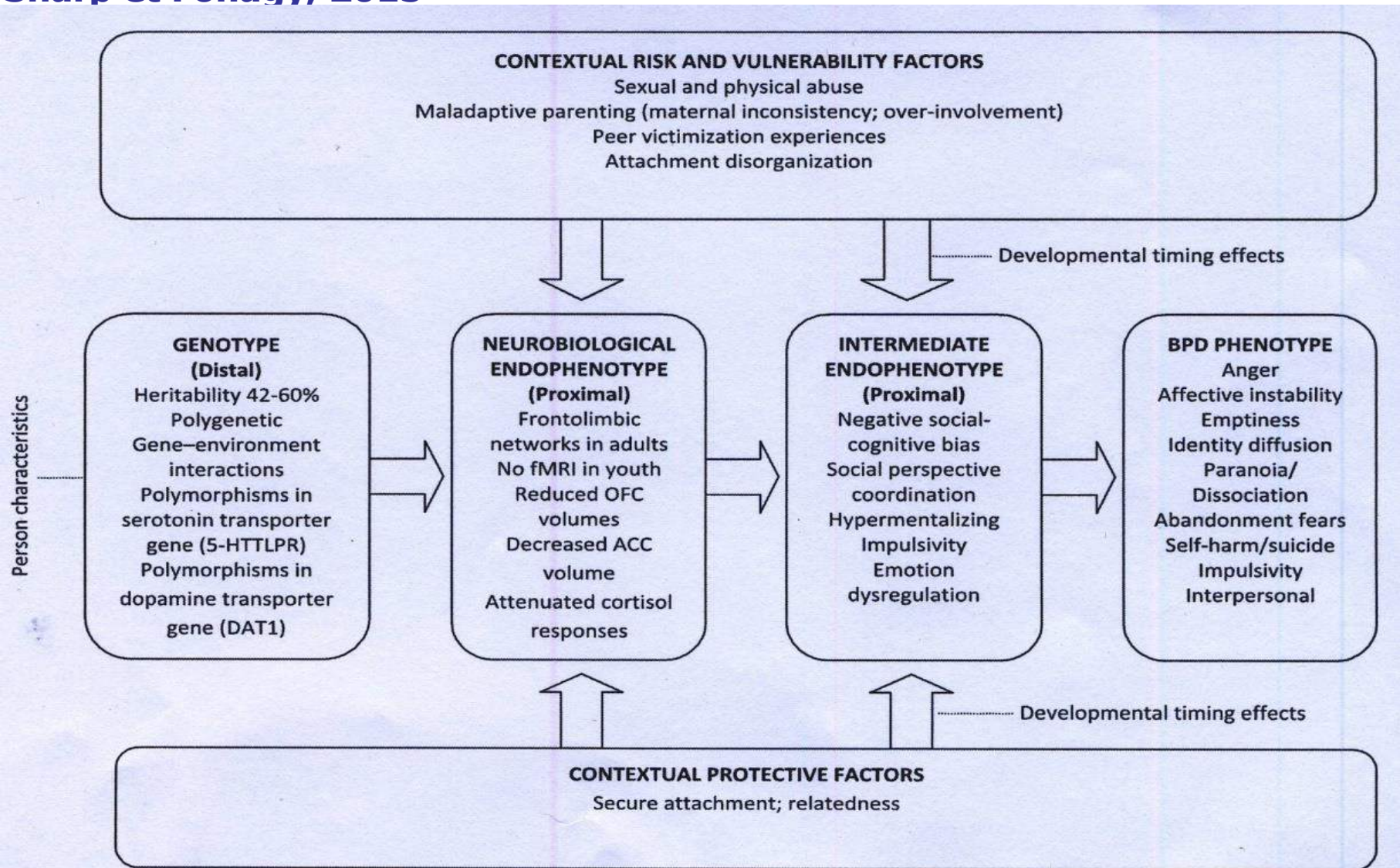
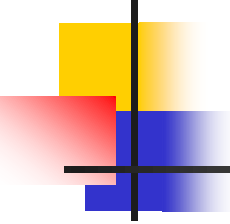
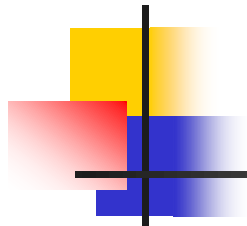

Figure 1 Etiological factors in the development of adolescent BPD

Sažetak pojmova- Definicije konceptata 1.

-
-
- -Koncept mentalizacije-prvo neurobiološki pojam; razvojni koncept; kasnije psihoanalitički pojam; poistovjećenje s „teorijom uma“;
 - -Koncept mentalizacije ili „teorije uma“- mogućnost djeteta da razumije sebe i druge u terminima misli, osjećaja, percepcije, doživljavanja, djelovanja, pridavanja značenja, utjecaja itd. Ili: mentalizacija je forma imaginativne mentalne aktivnosti, dakle percepcija i interpretacija ljudskog ponašanja u terminima intencionalnih mentalnih stanja (npr. želje, potrebe, osjećaji, vjerovanja, ciljevi, svrha i razlozi). Razlikuju se različiti polovi: kognitivna vs emocionalna mentalizacija; implicitna (automatska) vs. eksplicitna (kontrolirana) mentalizacija itd.

Sažetak pojmova- Definicije koncepata 2.

- -Kasnije se dolazi do poremećaja „teorije uma“ kod djece s razvojnim poremećajima, odnosno sa socijalnom kognicijom. Početna pozicija dolazi od koncepta privrženosti, koja zajedno utječe na interpersonalne odnose. Npr. majčina mentalizacijska aktivnost prije rođenja djeteta daje predikciju sigurnosti privrženosti djeteta. Dakle, majka ima sposobnost odgovora prema djetetovim namjerama (te da to ne uzme lično). Kada se prema djetetu pristupa na mentalizirajući način, to povećava djetetovo razumijevanje namjera drugih (reflektivni self).
- -U znanstvenim istraživanjima se koristi termin reflektivne funkcije kao kvantificirani indeks mentalizacije u odnosu na privrženost.
- -Intersubjektivnost- shvaćanje da ne postoje samo monade, već i dijade, trijade, kao i triangularizacije; Definiira se kao dijeljenje iskustava. Pojedini autori navode u širem i užem smislu intersubjektivnost u odnosu na mentalizaciju (Liljenfors and Lundh, 2015); povremeno ih suprotstavljajući kao koncepte.

Table 5. Hierarchical regression analysis for testing mediation effect of emotional regulation on the relationship between anxiety and BN symptoms

Step	Variable	β	t	p	R	Regression model		
						R ²	F	p
1.	Anxiety*	0.48	5.47	0.00	0.48	0.23	29.95	0.00
2.	Anxiety **	0.64	8.37	0.00	0.64	0.41	70.13	0.00
3.	Anxiety *	0.11	1.11	2.66	0.65	0.42	36.09	0.00
	Emotion regulation	0.57	5.70	0.00				

N=100; BN – Bulimia nervosa; * Dependent variable: BN symptoms; ** Dependent variable: Emotion regulation

Implikacije za dijagnostiku i terapiju

- Multimodalna dijagnostika, komorbiditeti, dijagnostika različitih nivoa- strukturni nivo, nivo konflikata, nivo interakcije, nivo motivacije za liječenjem;
- Psihoterapija- Kognitivno- bihevioralna ili psihodinamska; ili integrativni pristup; multimodalni pristup

Hvala na pažnji!